

<http://catalog.puet.edu.ua/opacunicode/index.php?url=/notices/index/IdNotice>

10. Smit A. *Issledovanie o prirode i prichinah bogatstva narodov. Antologiya ekonomicheskoy klasiki* [Research on the nature and causes of the wealth of nations. Anthology of economic classics]. URL: <https://booksonline.com.ua/search.php?s>

11. Syvokon V. O. (2017). *Istoriia ekonomiky ta ekonomichnoi dumky* [History of economics and economic thought]: navchalnyi posibnyk. Kh. Vyd-vo KharRI NADU «Mahistr». 464 s.

ДАНІ ПРО АВТОРІВ:

Макарчук Інна Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування
Університет Григорія Сковороди в Переяславі

e-mail: makarchyck.inna@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0001-8434-5660>

Researcher ID: 0089054

Перчук Оксана Валентинівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування
Університет Григорія Сковороди в Переяславі

e-mail: ruru23@ukr.net

<http://orcid.org/0000-0003-3549-5544>

Коркач Інна Вячеславівна, кандидат економічних наук, старший викладач кафедри економіки

Університет Григорія Сковороди в Переяславі,

e-mail: korkach.i.v@ukr.net

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ:

Макарчук Инна Николаевна, кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, учета и налогообложения,

Университет Григория Сковороды в Переяславе

e-mail: makarchyck.inna@gmail.com

Перчук Оксана Валентиновна, кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, учета и налогообложения,

Университет Григория Сковороды в Переяславе

e-mail: ruru23@ukr.net

Коркач Инна Вячеславовна, кандидат экономических наук, старший преподаватель кафедры экономики,

Университет Григория Сковороды в Переяславе

e-mail: korkach.i.v@ukr.net

DATA ABOUT THE AUTHORS:

Makarchuk Inna, PhD in Economics, Assistant Professor, Chair of Finances, Accounting and Taxation

Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

e-mail: makarchyck.inna@gmail.com

Perchuk Oksana, PhD in Economics, Assistant Professor, Chair of Finances, Accounting and Taxation

Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

e-mail: ruru23@ukr.net

Korkach Inna, PhD (Economics), Senior Lecturer in the Department of Economics

Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

e-mail: korkach.i.v@ukr.net

УДК 334.012.61

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-52-122-129>

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ COVID-19 ДЛЯ УРАЇНСЬКОГО МАЛОГО БІЗНЕСУ І ДОМОГОСПОДАРСТВ

Паламарчук О. М.,
Мельник В. В.

Актуальність теми дослідження. Пандемія COVID-19 негативно вплинула на економіку України та діяльність усіх бізнес-структур. Крім того, показала наскільки вразливими є як власники бізнесу, так і працівники. Хоча карантин паралізував бізнес у всьому світі, це випробування ускладнило і без того важку економічну ситуацію для українських підприємців. Соціально-економічна оцінка впливу COVID-19 на підприємства та домогосподарства, проведена Програмою розвитку ООН у співпраці з «ООН-Жінки» та Продовольчою та сільськогосподарською організацією, показує, що 84% домогосподарств мають низькі доходи, а в 43% домогосподарств хоча б один член сім'ї втратив роботу.

Постановка проблеми. Малий бізнес є рушійною силою всієї економіки країни. Це підтверджується практичним досвідом в Україні та за кордоном. За останні два роки економіки держав постраждали від пандемії COVID-19, яка виснажила їх сили та змусила шукати нові способи підтримки раціонального та ощадливого використання коштів. Великі компанії швидко пристосувались до викликів кризи, а от малі компанії не завжди можуть адекватно реагувати і є більш вразливими, оскільки їм часто не вистачає фінансових резервів, щоб підтримувати свої засоби до існування, і вони збанкрутують після чергової пандемії.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Науковцями ще недостатньо опрацьовані питання впливу пандемії COVID-19 на розвиток та функціонування малого підприємництва, тому вимагають більш детального дослідження.

Постановка завдання, мети дослідження. Метою статті є дослідження соціально-економічних проблем та розробка можливих антикризових заходів для подолання негативного впливу пандемії COVID-19 на розвиток малого підприємництва та діяльності домогосподарств.

Метод або методологія проведення дослідження. У статті застосовано сукупність таких методів: узагальнення, описовий, абстрактно-логічний та систематизації.

Виклад основного матеріалу. В умовах дестабілізації економіки та обмеженості фінансових ресурсів, спричинених пандемією, саме суб'єкти підприємництва, які не потребують великих стартових інвестицій, спроможні за певної підтримки найшвидше і найефективніше розв'язувати проблеми кризової економіки України, стимулювати розвиток конкуренції та сприяти економічному зростанню. Виходячи з вищенаведеного, можна сказати, що розвиток підприємництва – це важливий фактор реформування економіки: створення соціально орієнтованого ринкового механізму для подолання сучасної кризи спаду виробництва та створення передумов для економічного зростання регіонів. На жаль, малий бізнес, який протягом багатьох років формувався як засіб виживання для самих підприємців та їх родин, так і залишився «бізнесом виживання», не сформувавшись у повноцінний сектор економіки. Виявилось, що малий бізнес окрім функції задоволення місцевих потреб (торгівля, послуги, будівництво тощо) несе ще такі важливі економічні навантаження: складає вагомую частину експортної діяльності країни; поряд з великими корпораціями є важливою складовою інноваційної діяльності; співпрацює з великими підприємствами, утворюючи взаємовигідні кооперативні структури. За нинішньої ситуації в Україні, розвиток малого та середнього бізнесу повинен стати вирішальним чинником для вдосконалення економічних механізмів, а також має працювати в інтересах усіх верств суспільства, сприяти викоріненню бідності.

Галузь застосування результатів. Результати дослідження можуть бути використані в сфері вивчення проблем: регіональної економіки, глобальної економіки, національної економіки.

Висновки відповідно до статті. В умовах пандемії та економічної кризи саме державна допомога малому бізнесу може покращити економічну ситуацію в регіоні та країні в цілому. Сьогодні країна сподівається досягти швидкої та позитивної трансформації економіки саме за рахунок малого та середнього підприємництва, подолати економічну кризу та створити умови для економічного зростання. Тому економічно розвинені країни роблять все можливе для сприяння розвитку малого підприємництва шляхом створення сприятливого економічного середовища для виживання малого бізнесу, створення та реалізації різноманітних заходів, які підтримуються за рахунок держави.

Ключові слова: COVID19, домогосподарство, малий бізнес, підприємництво, соціально-економічні чинники.

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПОСЛЕДСТВИЯ COVID-19 ДЛЯ УКРАИНСКОГО МАЛОГО БИЗНЕСА И ДОМОХОЗЯЙСТВ

Паламарчук О. Н.,
Мельник В. В.

Актуальность темы исследования. Пандемия COVID-19 всколыхнула экономику Украины и повлияла на деятельность всех предприятий. Кроме того, показала, какими незащищенными на самом деле могут быть как владельцы бизнесов, так и наемные работники. И хотя карантин парализовал деловую активность во всех уголках мира, для украинских предпринимателей это испытание осложнило и без того непростую экономическую ситуацию. Социально-экономическая оценка влияния COVID-19 на бизнес и домохозяйства, под руководством ПРООН и в сотрудничестве со структурой ООН Женщины и Продовольственной и сельскохозяйственной организацией ООН, показала, что в 84% домохозяйств уменьшились доходы, а в 43% по крайней мере один член семьи потерял работу.

Постановка проблемы. Малое предпринимательство является движущей силой всей экономики страны. Этот тезис подтверждает практический опыт Украины и зарубежных стран. Последние два года экономики государств страдают от влияния пандемии COVID-19, которая их истощила и заставила искать новые способы поддержки, рационального и экономного использования средств. Большой бизнес достаточно быстро адаптировался к вызовам кризиса, а вот малое предпринимательство не всегда может адекватно реагировать на него и является самой уязвимой сферой, поскольку субъекты малого предпринимательства преимущественно не имеют финансового резерва, который позволил бы удержаться и не обанкротиться при наступлении очередной волны пандемии.

Выделение неисследованных частей общей проблемы. Учеными еще недостаточно разработаны вопросы влияния пандемии COVID-19 на развитие и функционирование малого предпринимательства, поэтому требуют более детального исследования.

Постановка задачи, цели исследования. Целью статьи является исследование социально-экономических проблем и разработка возможных антикризисных мер по преодолению негативного влияния пандемии COVID-19 на развитие малого предпринимательства и деятельности домохозяйств.

Метод или методология проведения исследования. В статье применена совокупность следующих методов: обобщение, описательный, абстрактно-логический и систематизации.

Изложение основного материала. В условиях дестабилизации экономики и ограниченности финансовых ресурсов, вызванных пандемией, именно субъекты предпринимательства, не требующие больших стартовых инвестиций, способны при определенной поддержке быстрее и эффективнее решать проблемы кризисной экономики Украины, стимулировать развитие конкуренции и способствовать экономическому росту. Исходя из вышеизложенного, можно сказать, что развитие предпринимательства – это мощный фактор реформирования экономики: создание социально ориентированного рыночного механизма, преодоление нынешнего кризисного спада производства и обеспечение предпосылок для экономического подъема регионов. К сожалению, малый бизнес, который в течение многих лет формировался как средство выживания для самих предпринимателей и их семей, так и остался «бизнесом выживания», не сформировавшись в полноценный сектор экономики. Оказалось, что малый бизнес, кроме функции удовлетворения местных потребностей (торговля, услуги, строительство и т.д.) несет еще важные экономические нагрузки: составляет весомую часть экспортной деятельности страны, наряду с крупными корпорациями является важной составляющей инновационной деятельности, сотрудничает с крупными предприятиями, образуя взаимовыгодные кооперативные структуры. В нынешней ситуации в Украине развитие малого и среднего бизнеса должно стать решающим фактором для совершенствования экономических механизмов, а также должно работать в интересах всех слоев общества, способствовать искоренению бедности.

Область применения результатов. Результаты исследования могут быть использованы в сфере исследования проблем: региональной экономики, глобальной экономики, государственной экономики.

Выводы в соответствии со статьей. В условиях пандемии и кризисного состояния экономики именно помощь государства малому предпринимательству может привести к улучшению экономической ситуации как в регионах, так и в стране в целом. Сегодня именно с малым и средним предпринимательством государство связывает надежду на скорые положительные структурные изменения в экономике, выход из экономического кризиса и создание условий для экономического роста. Именно поэтому страны с развитой экономикой максимально пытаются способствовать развитию малого предпринимательства путем создания благоприятного экономического климата для его существования, разрабатывают и осуществляют различные меры финансовой поддержки государством.

Ключевые слова: COVID19, домохозяйство, малый бизнес, предпринимательство, социально-экономические факторы.

SOCIO-ECONOMIC IMPACTS OF COVID-19 ON FOR UKRAINIAN SMALL BUSINESSES AND HOUSEHOLDS

Palamarchuk Oksana,
Melnyk Vadym

Relevance of the research topic. The COVID19 pandemic has shaken Ukraine's economy and affected all businesses. In addition, it showed how vulnerable both business owners and employees can actually be. And, although quarantine has paralyzed business activity in all parts of the world, for Ukrainian entrepreneurs this test has complicated the already difficult economic situation. A socio-economic assessment of the impact of COVID-19 on businesses and households, led by UNDP and in collaboration with UN Women and the Food and Agriculture Organization of the United Nations, found that 84% of households had reduced incomes and 43% had at least one family member. lost his job.

Formulation of the problem. Small business is the driving force of the entire economy. This thesis is confirmed by the practical experience of Ukraine and foreign countries. For the past two years, the economies of the states have been affected by the COVID-19 pandemic, which has exhausted them and forced them to look for new ways to support, rationally and economically use funds. Big business has adapted quickly to the challenges of the crisis, but small businesses are not always able to respond adequately and are the most vulnerable, as small businesses tend to lack the financial reserves to stay afloat and go bankrupt in the wake of another pandemic.

Selection of unexplored parts of the general problem. Scientists have not yet sufficiently studied the impact of the COVID-19 pandemic on the development and functioning of small business, so they require more detailed research.

Problem setting, research goals. The aim of the article is to study socio-economic problems and develop possible anti-crisis measures to overcome the negative impact of the COVID-19 pandemic on the development of small business and household activities.

Research method or methodology. The article uses a set of such methods: generalization, descriptive, abstract-logical and systematization.

Presenting main material. Given the destabilization of the economy and limited financial resources caused by the pandemic, it is business entities that do not require large start-up investments that can, with some support, solve Ukraine's crisis economy most quickly and effectively, stimulate competition and promote economic growth. Based on the above, we can say that the development of entrepreneurship is a powerful factor in reforming the economy: creating a socially oriented market mechanism, overcoming the current crisis decline in production and providing conditions for economic growth of the regions. Unfortunately, small business, which for many years was formed as a means of subsistence for entrepreneurs and their families, and remained a «survival business» without being formed into a full-fledged sector of the economy., construction, etc.) carries the following important economic burdens: is an important part of the country's export activities, along with large corporations is an important component of innovation, cooperates with large enterprises, forming mutually beneficial cooperative structures. to become a decisive factor in improving economic mechanisms, and must work in the interests of all segments of society, contribute to the eradication of poverty.

Field of application of results. The results of the study can be used in the study of problems: regional economy, global economy, national economy.

Conclusions according to the article. In the conditions of a pandemic and a crisis of the economy, it is the state's assistance to small businesses that can lead to an improvement in the economic situation both in the regions and in the country as a whole. Today, it is with small and medium-sized enterprises that the state hopes for rapid positive structural changes in the economy, overcoming the economic crisis and creating conditions for economic growth. That is why countries with developed economies do their best to promote the development of small business by creating a favorable economic climate for its existence, develop and implement various measures of financial support by the state.

Key words: COVID19, household, small business, entrepreneurship, socio-economic factors.

JEL Classification: R10, O10

Актуальність теми дослідження. У 2021 році пандемія COVID-19 всупреч оптимістичним прогнозам, не пішла на спад, а стала ще серйознішою. Тисячі людей хворіють та помирають. Країни світу, в тому числі й Україна, вводять обмежувальні заходи, з одного боку, вони запобігають поширенню вірусу, з іншого - негативно впливають на економіку країни. На разі, актуальними є проблеми, пов'язані з діяльністю малого бізнесу в умовах коронавірусу, оскільки ця категорія найбільше страждає від обмежень і найчастіше не може подолати їх вплив на свою діяльність. У статті наведено статистичні дані щодо впливу обмежень на діяльність малого бізнесу, також розглянуто законодавчі акти, які мають посприяти покращенню роботи малого та середнього бізнесу, зазначимо, що ефект від запроваджених законів є недостатніми, з огляду на поточну ситуацію. Незважаючи на складну ситуацію можна визначити сфери, де малі підприємства є найбільш конкурентоспроможними під час пандемії.

Ступінь дослідження даної проблеми вченими. До відомих зарубіжних дослідників розвитку та функціонування малого бізнесу належать: С. Брю, П. Друкер, М. Мескон, Д. Рехман, П. Гейне, А. Хоскінг, Й. Шумпетер. Серед відомих вітчизняних дослідників малого бізнесу: В. Дикань, З. Варналій, В. Родченко, І. Маркович, Р. Мірошник, І. Мазур, Г. Обруч, У. Прокоп'єва, Г. Рекун, І. Струтинська, О. Шраменко, Т. Ковальчук, Є. Панченко, В. Сизоненко, Н. Соболь, Л. Чуприна та ін. Дослідженню проблем малого бізнесу в умовах пандемії COVID-19 присвячені роботи І. Вагнера, І. Демка, Т. Гейко, О. Красоти, С. Литвиненка, Т. Лободзинської та інших.

Незважаючи на велику кількість наукових праць та публікацій, складність впливу пандемії COVID-19 на розвиток та функціонування малого бізнесу потребує більш детального дослідження.

Метою статті є дослідження соціально-економічних питань та розробка антикризових заходів для подолання негативного впливу пандемії COVID-19 на розвиток підприємств малого бізнесу та домогосподарств.

Методи дослідження. Для досягнення поставлених у роботі завдань використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів: описовий метод застосований для дослідження світового досвіду подолання негативного впливу пандемії COVID-19 на розвиток малого підприємництва; абстрактно-логічний – для розроблення та впровадження антикризових заходів подолання впливу негативних наслідків пандемії COVID-19. Систематизовано та проаналізовано нормативні документи, що спрямовані на вирішення проблем роботи малих підприємств в умовах COVID-19.

Результати дослідження. Аналізуючи досвід розвинених країн, можемо спостерігати, що виважена державна фінансова політика для підтримки малого бізнесу є невід'ємною частиною сучасної державної фінансової політики. В умовах кризи економічного розвитку, державна допомога малому бізнесу може покращити економічний стан регіону та всієї країни. Сьогодні країна сподівається досягти швидких та позитивних структурних змін в економіці за рахунок малого та середнього підприємництва, подолати економічні кризи, створити умови для економічного зростання.

Як правило, малий бізнес починає зазнавати фінансових втрат вже через 2-3 місяці після фінансової кризи. Через карантин COVID-19 малий бізнес зазнав великих збитків. Тому, за даними спілки підприємців України, під час кризи березня 2020 року близько 6% малих підприємств збанкрутували та закрили свій бізнес,

що є величезною проблемою для країни. Третина власників бізнесу (переважно мікропідприємства) повідомили, що їхні доходи впали на 90-100% з березня по квітень 2020 року. Ті ж підприємці звільнили аж 50% своїх працівників. Власники малого та середнього бізнесу заявили, що їхні доходи зменшилися на 25-50% порівняно з докарантином, а вони звільнили від 10% до 25% своїх працівників. Навпаки, великі компанії втратили прибуток на 10-25% і, звільнили 25% своїх працівників після припинення обмежень [4].

Крім того, збільшення виплат соціальної допомоги наклало на країну додатковий тягар, оскільки багато громадян втратили доходи, погіршилася і криміногенна ситуація. Прогнозується, що при продовженні періодів ізоляції та збільшенні їх кількості на рік – 51% малих і мікропідприємств зможуть працювати не більше 1 місяця, 2-3 місяці – 25%, 4-6 місяців – 4% і до 1 рік – 1%. У той же час діяльність малого бізнесу має багато переваг. Зокрема, ці суб'єкти швидко адаптуються до мінливих ринкових умов країни, економічних та політичних трансформацій. Малі підприємства найбільш чутливі до появи та зміни нових споживчих потреб, оскільки їх діяльність, як правило, здійснюється у сфері послуг, а від якості їх роботи залежить комфорт нашого життя. Малі підприємства визначають швидкість економічного розвитку, структуру ВВП та його якісні характеристики [5].

Малий бізнес дозволяє державі «приберегти» соціальні виплати по безробіттю, не затратитись на створення нових робочих місць – якщо людина вирішить стати підприємцем, усі фінансові проблеми, її забезпечення, придбання необхідного обладнання та організація бізнесу лягають на плечі суб'єктів малого підприємництва.

Крім великої суми фіскальних заощаджень, держава також має додаткові доходи від малого бізнесу, зокрема доходи від податків, фондів соціального страхування, пенсійних фондів. Малі підприємства становлять більшість середнього класу. Соціологічні дослідження показують, що країни з найбільшою кількістю середнього класу мають найстабільнішу економічну та фінансову системи. Отже, чим більший цей шар, тим більше податкових і неподаткових надходжень з бюджетних коштів та фондів соціального страхування він забезпечує [6].

Якщо ми подивимося на досвід Канади, одним із компонентів її глобального економічного успіху є сильний сектор малого бізнесу. Нині в країні налічується 2,6 млн малих компаній, які виробляють близько 50% продукції приватного сектора, причому три чверті з них – компанії з кількістю працівників не більше 5. У той же час малий бізнес володіє 75% усіх робочих місць, створених у Канаді. Економіка Онтаріо мала особливо важливий вплив на економіку: за останні п'ять років малі підприємства створили понад 800 000 робочих місць [1].

Уряд Онтаріо почав скорочувати податки, збалансовувати бюджети, усувати бюрократичні бар'єри в багатьох галузях та надавати незалежним професіоналам можливості для підприємництва. Надавати кредити на розвиток власникам малого бізнесу, в залежності від типу бізнесу, яким займається позичальник, і від того, наскільки такий бізнес задовольняє нагальні потреби канадського суспільства. Наприклад, люди вважають, що канадський ринок праці перенасичений, і лікарям, стоматологам, медсестрам, юристам і тим, хто хоче позичити гроші для такого малого бізнесу, важко довести, що він задовольняє нагальні потреби суспільства. Щоб з мінімальними втратами подолати наслідки пандемії COVID-19, необхідно проаналізувати антикризові заходи, які впроваджують в Україні, та вчитися на зарубіжному досвіді. Розглянути можливість вжиття заходів для підтримки компаній та організацій у європейських країнах та уряду США, пов'язаних із пандемією COVID-19 [1].

Німеччина. З метою підтримки бізнесу та громадян під час пандемії коронавірусу німецький Бундестаг схвалив низку соціальних програм на суму понад 750 мільярдів євро. На допомогу малому бізнесу та громадянам піде 156 мільярдів євро, а податкові канікули зменшать податки на 33,5 мільярда євро. На підтримку самозайнятих осіб та малого бізнесу виділено 50 мільярдів євро.

Франція. Уряд Франції виділив 8,5 мільярда євро на виплату зарплат компаніям, які призупинили ізоляцію співробітників. Він також пообіцяв забезпечити збереження всіх робочих місць після кризи. Впроваджена система дозволяє знизити оплату праці працівникам аж на 70% за умови, що заробітна плата перевищує в 4,5 рази мінімальну заробітну плату. При цьому держава пообіцяла повністю відшкодувати соціальні витрати працівників [2].

Великобританія Британський уряд пом'якшує закон про банкрутство, щоб дозволити компаніям, які не можуть погасити свої борги через економічний спад ізоляції, продовжувати роботу. Було введено положення про тимчасове звільнення директорів компаній від особистої відповідальності під час пандемії. Також у Великобританії дисконтна ставка була знижена втричі – з 0,75% до 0,25%.

Італія. Запроваджено податкові пільги для підприємств. На боротьбу з економічними наслідками хвороби уряд виділить 25 мільярдів євро, частина з яких буде спрямована на виплату субсидій безробітним. Одночасно збільшити фонд гарантування кредитів для МСП. Влада пообіцяла компенсувати компаніям, які втратили понад 25% прибутку.

Фінляндія. Уряд виділив 15 мільярдів євро на порятунок економіки Фінляндії від поширення коронавірусу. Усі підприємці, у тому числі фрілансери, матимуть право на три місяці допомоги по тимчасовим безробіттям. Пенсійні внески будуть перенесені на три місяці. Компанія зможе відтермінувати сплату податків. Усі ці заходи будуть фінансуватися за рахунок нових кредитів, наданих державою. Крім того, уряд підтримує пошкоджений літак: національна авіакомпанія Finnair має надати 600 мільйонів євро фінансової допомоги.

2 трильйони доларів США було виділено громадянам і підприємствам США для подолання економічних наслідків і розвитку бізнесу: одноразова виплата 1200 доларів США всім особам з річним доходом не більше 75 000 доларів США. Якщо річний дохід становить від 75 000 до 99 000 доларів США, він буде менше; 377 мільярдів доларів США буде використано на допомогу малому бізнесу; 600 доларів США допомоги по безробіттю буде виплачуватися щотижня протягом 4 місяців; 500 мільярдів доларів США

корпоративних фондів добробуту будуть. Співробітники забезпечують працевлаштування, зарплату та пільги, а умови є більш жорсткими. Найбільший кредитор у Сполучених Штатах надає пільговий період для іпотечних позичальників, які постраждали від кризи.

Польща. Із введенням карантинних обмежень польський уряд ухвалив низку законодавчих заходів для зменшення негативного впливу на малий бізнес, так званий «кризовий щит», спрямованих на забезпечення фінансової безпеки громадян і підприємців та збереження зайнятості. Орієнтовна загальна вартість цього пакету становить щонайменше 10% ВВП Польщі. Вжито заходів для підтримки фінансової ліквідності підприємців шляхом забезпечення доступу до дешевих кредитів та поручителів. Гарантія Національного економічного банку (державного банку, що реалізує різноманітні проекти розвитку) може забезпечити до 80% вартості кредиту. При цьому комісія за такі гарантії знижена з 0,5% до 0%. Лібералізовано правовідносини оподаткування, що регулюють сплату внесків на соціальне страхування. Мікропідприємствам надано безвідсоткову позику на 12 місяців у розмірі 5000 злотих. Частину фінансування додаткової заробітної плати (до 40% середньої заробітної плати працівника) забезпечує Фонд гарантованої допомоги. У разі призупинення роботи у зв'язку з пандемією COVID-19 фінансова допомога самозайнятим і контрактним працівникам (дохід до 300% мінімальної заробітної плати) у розмірі 2080 злотих, або 80% мінімальної заробітної плати [2].

Після спалаху COVID-19 ООН провела понад 50 досліджень, щоб оцінити масштаби впливу пандемії на Україну, включаючи її соціально-економічний вплив на підприємства та домогосподарства. Дослідження охопило понад 2000 домогосподарств і підприємств по всій країні, що підтверджує серйозність нинішньої кризи, включаючи виробництво, витрати домогосподарств і торгівлю. Крім того, криза має різний вплив на людей з точки зору статі, економічного статусу та місця розташування. Результати дослідження, ключові аргументи та рекомендації, лягають в основу політики та планів, спрямованих на покращення якості та рівня життя українців після кризи.

Основними заходами для подолання наслідків пандемії COVID-19, пріоритетами підтримки та розвитку малого бізнесу можуть бути [3]:

- зменшення державного втручання в діяльність малого бізнесу,
- усунення адміністративних бар'єрів для ведення бізнесу;
- систематичне зниження рівня корупції;
- оподаткування Модернізація системи,
- спрощення збору та адміністрування податків,
- своєчасне відшкодування податку на додану вартість на основі впровадження раціональних податкових інновацій,
- зниження навантаження на заробітну плату за рахунок зниження ставки ЄСВ або зниження ставки податку на ПДФО,
- збільшення банківського та небанківського секторів шляхом спрощення вимог до позичальника та застави
- розширення можливостей малого бізнесу у зовнішньоекономічній діяльності;
- підвищення рівня цифровізації державних послуг та підприємницьких можливостей малого бізнесу,
- збільшення масштабів електронної комерції;
- запуск та просування державних онлайн-платформ для власників малого бізнесу які надаватимуть інформаційну підтримку із пошуку ділових партнерів в Україні та за кордоном [2].
- розширення можливостей зовнішньоекономічної діяльності малого підприємництва;
- підвищення рівня цифровізації державних послуг та підприємницьких компетенцій малого підприємництва, збільшення обсягів електронної комерції;
- запуск та популяризація державних онлайн-платформ, за допомогою яких буде надано інформаційну підтримку суб'єктам малого підприємництва та фінансування як в Україні, так і за кордоном.

Висновки. Окрім пандемії коронавірусу, власники підприємств наразі стурбовані відсутністю ефективних реформ щодо впровадження антикорупційної політики, а також затримкою необхідних змін у податковій та митній сферах, судових та правоохоронних органах. Турбулентність, викликана коронакризою, спричинила серйозну зміну звичного ритму в діяльності підприємств, особливо минулого року. Це стало потужним стимулом для власників малих підприємств усвідомити необхідність впровадження інноваційних рішень, використання нестандартних методів, формування високого ступеня адаптації до нового середовища. Власники малого бізнесу та домогосподарств, які активно впроваджували інноваційні стартап-проекти та якісно реорганізували звичні бізнес-процеси, у тому числі завдяки їх цифровій модернізації змогли активно використовувати ці інструменти бізнес-аналізу для аналізу ринку та прогнозування можливих змін, щоб вчасно до них адаптуватися.

Список використаної літератури

1. МIRONENKO-ШУЛЬГАН О. Малий бізнес в умовах пандемії COVID-19: правове регулювання фінансової підтримки державою. URL: <https://unba.org.ua/publications/print/5792-malij-biznes-v-umovah-pandemii-covid-19-pravove-regulyuvannya-finansovoi-pidtrimki-derzhavoyu.html>
2. ТИМЧЕНКО О. І. Проблеми та перспективи розвитку малого підприємництва умовах пандемії COVID-19. Ефективна економіка. Київ, 2021. №2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2021/92.pdf
3. ГЕЙКО Т. Ю. Пріоритети розвитку підприємництва в Україні в умовах пандемії COVID-19 та в посткарантинний період. Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць. Одеса: Одеський

національний економічний університет. 2020. № 2 (73). С. 62–71. URL: http://journals.uran.ua/vsed_oneu/article/view/219796/219516 (дата звернення: 18.01.2022).

4. Перелік заходів державної підтримки. 2021. URL: <https://sme.gov.ua/covid19-qa/#qa2> (дата звернення: 10.01.2022).

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 травня 2020 р. № 534 «Про затвердження Державної програми стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на 2020-2022 роки». URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoi-programi-stimulyuvannya-ekonomiki-534-270520> (дата звернення: 15.01.2022).

6. Бізнес під час коронавірусу: як вижити в умовах карантину. URL: <https://inteltech.com.ua/uk/blogs/biznes-pidchas-koronavirusu-yak-vyzhyty-v-umovah-karantynu> (дата звернення 10.01.2022).

References

1. Mironenko-Shulgan O. *Malyy biznes v umovakh pandemii COVID-19: pravove rehulivannia finansovoi pidtrymky derzhavoi* [Small business in the context of the COVID-19 pandemic: legal regulation of financial support by the state]. URL: <https://unba.org.ua/publications/print/5792-malij-biznes-v-umovah-pandemii-covid-19-pravove-regulyuvannya-finansovoi-pidtrimki-derzhavoyu.html>

2. Tymchenko O. I. (2021). *Prblemy ta perspektyvy rozvytku maloho pidpriemnytstva umovakh pandemii COVID-19* [Problems and prospects of small business development in the COVID-19 pandemic]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2021/92.pdf

3. Hejko, T. Yu. (2020). *Priorytety rozvytku pidpriemnytstva v Ukraini v umovakh pandemii COVID-19 ta v postkarantynnyi period* [Priorities of business development in Ukraine in the conditions of the COVID-19 pandemic and in the post-quarantine period]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen: zb. nauk. prats – Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen'*: zb. nauk. prats', 2, URL: http://journals.uran.ua/vsed_oneu/article/view/219796/219516 (Accessed 18 January 2022)

4. *Perelik zakhodiv derzhavnoi pidtrymky*. 2021. [List of state support measures. 2021]. URL: <https://sme.gov.ua/covid19-qa/#qa2> (Accessed 10 January 2022).

5. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27 travnia 2020 r. № 534 «Pro zatverdzhennia Derzhavnoi prohramy stymulivannia ekonomiky dlia podolannia nehatyvnykh naslidkiv, sprychynenykh obmezhuvalnymy zakhodamy shchodo zapobihannia vynyknenniu i poshyrenniu hostroi respiratornoi khvoroby COVID-19, sprychynenoi koronavirusom SARS-CoV-2, na 2020-2022 roky»* [Cabinet of Ministers of Ukraine (2020). Resolution «On approval of the State program of economic stimulation to overcome the negative effects caused by restrictive measures to prevent the occurrence and spread of acute respiratory disease COVID-19 caused by coronavirus SARS-CoV-2, for 2020-2022»]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoi-programi-stimulyuvannya-ekonomiki-534-270520> (Accessed 10 January 2022).

6. *Biznes pid chas koronavirusu: yak vyzhyty v umovakh karantynu* [Business during the corona virus: how to survive in quarantine]. URL: <https://inteltech.com.ua/uk/blogs/biznes-pidchas-koronavirusu-yak-vyzhyty-v-umovah-karantynu> (Accessed 15 January 2022).

ДАНІ ПРО АВТОРІВ

Паламарчук Оксана Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, Університет імені Григорія Сковороди в Переяславі
вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав, 08401, Україна
e-mail: oxanapalamarchuck@ukr.net
orcid.org/0000-0003-3267-0917

Мельник Вадим Владиславович, кандидат економічних наук, керівник відділу стратегічного розвитку, Національний університет «Києво-Могилянська академія»
м. Київ, вул. Глазунова 4/4
e-mail: melnikv555@gmail.com

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Паламарчук Оксана Николаевна, кандидат экономических наук, доцент кафедры экономики, Университет имени Григория Сковороды в Переяславе
ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав, 08401, Украина
e-mail: oxanapalamarchuck@ukr.net

Мельник Вадим Владиславович, кандидат экономических наук, руководитель отдела стратегического развития, Национальный университет «Киево-Могилянская академия»
г. Киев, ул. Глазунова 4/4
e-mail: melnikv555@gmail.com

DATA ABOUT THE AUTHORS

Palamarchuk Oxana, Candidate of Sciences in Economics, Associate Professor,

УДК 330.3:005.332.4

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-52-129-135>

ЗАГРОЗИ КОНКУРЕНЦІЇ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ (2020-2021 РР.)

Студінська Г. Я.

Дослідження ризиків зниження конкурентоспроможності будівельних підприємств у 2020-2021 рр. через застосування неринкових методів конкуренції, зокрема екорейдерства, потребує поглибленого погляду на їх вплив на економічну ефективність суб'єкта господарювання, що визначає актуальність та новизну даного дослідження.

Об'єктом дослідження є неринкові методи конкуренції будівельних підприємств в сучасних умовах.

Предметом даного дослідження виступають екорейдерство та екотероризм, як фактори ризику зниження конкурентоспроможності будівельних підприємств.

Мета даної роботи полягає в обґрунтуванні необхідності посилення ролі державного контролю у процесі управління будівничою галуззю в умовах неринкової конкуренції.

Практичне значення отриманих результатів полягає у визначенні рекомендацій щодо підвищення якості управління будівельною галуззю через посилення контролю над передпроектними процесами житлового будівництва.

Для досягнення мети були використані: системно-параметричний підхід – до наукового пізнання сучасних неринкових методів конкуренції на будівельному ринку України, що дозволило розкрити їхню негативну роль у посиленні процесів монополізації; системний аналіз причин виникнення незакінченого будівництва, що сприяло формуванню рекомендацій щодо вирішення цієї проблеми; управлінський підхід – до участі держави у частині посилення контрольної функції на будівельному ринку.

Висновки. Будівельна галузь є зовнішнім ідентифікатором «здоров'я» національної економіки. Недобудовані об'єкти знижують інвестиційну привабливість галузі для внутрішніх та зовнішніх інвесторів, демонструють негативну загальну ситуацію на вітчизняному ринку.

Одною з причин зупинки будівництва та банкрутства будівельних компаній є екорейдерство, джерело якого криється у корупції владних структур та їх зв'язках із кримінальними особами.

Для подолання екорейдерства в країні необхідно формування ефективного інституціонального середовища: певного законодавства, незалежної судової системи, що разом посилять систему контролю з боку органів державної влади та місцевого самоврядування за будівництвом.

Особливо актуальна роль належатиме будівельній галузі у післявоєнний період, коли вітчизняна промислова та житлова інфраструктура потребуватиме широкомасштабної реінкарнації. Європейське суспільство передбачає функціонування господарських механізмів винятково у ринкових умовах, що має виключити застосування неринкових методів конкуренції не лише в будівельній сфері, а й у вітчизняній економіці загалом.

Ключові слова: конкуренція, конкурентоспроможність, будівництво, ризики, неринкова конкуренція, екорейдерство, екотероризм.

УГРОЗЫ КОНКУРЕНЦИИ СТРОИТЕЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ УКРАИНЫ (2020-2021 ГГ.)

Студинская Г. Я.

С взгляда на их влияние на экономическую эффективность строительного предприятия, что определяет актуальность и новизну данного исследования.

Объектом исследования являются нерыночные методы конкуренции строительных предприятий в современных условиях.

Предметом данного исследования выступают экорейдерство и экотерроризм, как факторы риска снижения конкурентоспособности строительных предприятий.

Цель данной работы состоит в обосновании необходимости усиления роли государственного контроля в процессе управления строительной отраслью в условиях нерыночной конкуренции.

Практическое значение полученных результатов состоит в определении рекомендаций по повышению качества управления строительной отраслью через усиление контроля за передпроектными процессами жилищного строительства.